

Rundskriv
fra
Riksadvokaten
Ra 98-180 422.6/0

Del II - nr. 1/1998
Oslo, 30. oktober 1998

*Statsadvokatene i
Politimesteren i*

Narkotikasaker - kvantumets betydning for den rettslige bedømmelse og bruk av forelegg

I. INNLEDNING

Rundskrivet inneholder retningslinjer for hvilken betydning mengden av narkotisk stoff skal tillegges ved den rettslige bedømmelse. Videre gis direktiver for når en narkotikasak kan avgjøres ved forelegg. For helhetens skyld omtaler rundskrivet også kort påtalekompetansen i narkotikasaker og bruk av prinsipale/subsidiære tiltaleposter.

Bakgrunnen for rundskrivet er dels nyere avgjørelser fra Høyesterett, dels et ønske om harmonisering av påtalepraksis. Riksadvokaten understreker innledningsvis at det bare gis *retningslinjer* for bedømmelsen. Disse må selvsagt tilpasses forholdene i den enkelte sak.

Det understrekes at riksadvokatens prioritering av de alvorlige narkotikasakene ligger fast, og det forutsettes at politiets etterforskningsinnsats på narkotikafeltet ikke reduseres. Det er bred enighet om at den restriktive narkotikapolitikk Norge har ført, skal fortsette, jf. f.eks. St. meld. nr. 16 (1996-97) Narkotikapolitikken og St. prp. nr. 1 (1998-99) Justisdepartementet. Målet for politiets og påtalemyndighetens innsats er å bidra til å redusere narkotikamisbruket og å redusere antallet kriminelle handlinger som er knyttet til misbruket.

II. KVANTUMETS BETYDNING FOR SUBSUMSJONEN

Straffeloven § 162 *første ledd* angir *hvilke former for befatning* med narkotika som rammes og den *ordinære strafferamme*.

Ved *grov* narkotikaforbrytelse forhøyer bestemmelsens *annet ledd* maksimumstraffen. Lovens ordlyd legger her opp til en *helhetsvurdering*. Men i praksis vil mengden av narkotisk stoff ofte være avgjørende for subsumsjonen.

Gjelder overtredelsen *et meget betydelig kvantum*, fremgår det av bestemmelsens *tredje ledd* at strafferammen er fra 3 til 15 års fengsel. Også etter tredje ledd skal det - til tross for bestemmelsens ordlyd - foretas en helhetsvurdering, men i praksis vil kvantum også her ha stor betydning for subsumsjonen. Etter straffeloven § 162 tredje ledd *annet punktum* heves maksimumstraffen til 21 år dersom det foreligger *særdeles skjerpene omstendigheter*. Ved bedømmelsen av om slike omstendigheter foreligger kreves i alminnelighet noe mer enn at det dreier seg om et stort kvantum, jf. senest

Rt 1998 side 604. Dette alternativ tar primært sikte på å ramme de virkelig store bakmenn i narkotikaomsetningen, jf. Ot.prp. nr. 23 (1983-84) side 29.

Retningslinjene for subsumsjonen gjelder stoff med vanlig styrkegrad. For pulverstoffene vil dette si en konsentrasjon på 30 - 60 %. Dersom styrkegraden avviker fra normalnivået, må dette tillegges vekt, jf. f.eks. Rt 1995 side 471. Både spredningsfaren og skadevirkninger for øvrig har nær sammenheng med antall misbruksdoser.

Det presiseres at en heving av kvantumsgrensen ikke bør få betydning for straffepåstanden, jf. Rt 1997 side 1667.

Følgende retningslinjer skal følges av påtalemyndigheten:

1. Ved befatning med *heroin* skal grensen mellom straffeloven § 162 første og annet ledd ligge ved ca. 15 gram og mellom annet og tredje ledd ved ca. 750 gram.
2. For *amfetamin* skal grensen mellom første og annet ledd ligge ved ca. 50 gram. Grensen mellom annet og tredje ledd må på bakgrunn av Høyesteretts avgjørelse i Rt 1997 side 1667 trekkes ved ca. 3 kilo.
3. For *kokain* må grensene på bakgrunn av Høyesteretts avgjørelse i Rt 1996 side 1726 i alminnelighet trekkes på samme måte som ved amfetamin. Det skal likevel bemerkes at siden kokain ofte har høy renhetsgrad, kan dette i grensetilfelle få betydning for subsumsjonen. Straffepåstanden i kokainsakene bør ligge i det øvre sjikt av nivået i amfetaminsakene.
4. Ved *LSD* må grensen trekkes på samme måte som ved befatning med *ecstasy*, jf. nedenfor under III nedenfor. Dette innebærer at grensen mellom første og annet ledd ligger ved ca. 350 misbruksdoser og grensen mellom annet og tredje ledd ved ca. 15 000 doser.
5. Ved befatning med *cannabisprodukter* (hasjij og marihuana) er det ingen endring. Det vil si at grensen mellom første og annet ledd er ca. 1 kilo og mellom annet og tredje ledd ca. 80 kilo.

III. SÆRLIG OM TABLETTER SOM INNEHOLDER NARKOTISK STOFF

For tabletter som inneholder narkotisk stoff må tablettens virkestoff sammenlignes med tilsvarende virkestoff i de tradisjonelle pulverstoffer basert på antall brukerdoser.

Ecstasy må på bakgrunn av avgjørelsen i Rt 1996 side 170 sammenlignes med amfetamin. Det fremgår av dommen at 370 tabletter *ecstasy* tilsvarer ca. 45 gram amfetamin med vanlig styrkegrad. Samtidig fremheves at befatning med *ecstasy* i alminnelighet bør bedømmes som mer alvorlig enn befatning med tilsvarende mengde amfetamin målt i misbruksdoser. Grensen mellom første og annet ledd vil etter dette gå ved ca. 350 tabletter. For at befatning med *ecstasy* skal henføres under tredje ledd må kvantumet være ca. 15 000 tabletter eller mer. For *Temgesic* 0,2 mg fremgår det av Rt 1993 side 264 at 27 000 tabletter regnes som ca. 100 gram ren heroin eller 250 - 300 gram heroinholdig stoff med vanlig styrkegrad.

IV. BRUK AV FORELEGG I NARKOTIKASAKER

Bruk og besittelse av narkotika rammes av *legemiddeloven § 31 annet ledd, jf. § 24 første ledd*. Grensen mellom “besittelse” og “oppbevaring” (som rammes av straffeloven § 162) går normalt ved en til to brukerdoser. Straffereaksjonen vil som regel være bot som avgjøres ved at det utstedes forelegg.

Dersom et narkotikalovbrudd subsumeres under *straffeloven § 162 første ledd*, har bøter som eneste straffereaksjon som hovedregel vært forbeholdt saker som gjelder cannabis, khat eller tabletter. Ved befatning med pulverstoffene (heroin, amfetamin og kokain) har det vært reagert med betinget eller ubetinget fengsel. På bakgrunn av uttalelser i Rt 1997 side 572 kan også visse former for befatning med pulverstoffer avgjøres ved bruk av forelegg.

Følgende vilkår skal da være oppfylt:

1. Forelegg kan kun brukes ved *erverv og oppbevaring som ikke tar sikte på videre omsetning*. Ved innførsel og omsetning vil utgangspunktet fortsatt være fengselsstraff, jf. Rt 1995 side 1968. Praktiske hensyn kan likevel begrunne bruk av forelegg for innførsel av narkotika når overtredelsen er begått av utlending som også bortvises eller utvises fra riket.
2. Mengden av narkotisk stoff må ikke overstige (oppregningen av stoffer er ikke uttømmende):
  - a) En til to brukerdoser heroin, amfetamin, kokain og LSD
  - b) 5 gram hasjisj og marihuana
  - c) 5 kilo khat
  - d) 1 - 2 tablett(er) ecstasy
  - e) 25 - 30 tabletter av de vanlige B-preparater (f.eks. Rohypnol, Valium 5 mg, Stezolid o.l.)
  - f) 10 tabletter Temgesic 0,2 mg og 1 tablett Dolcontin 100 mg.
3. Siktete må ikke i løpet av de siste tre måneder ha fått en reaksjon for overtredelse av narkotikalovgivningen.

Det understrekes at analyse av narkotikabeslag kan unnlates i saker som søkes avgjort ved utferdigelse av forelegg, jf. riksadvokatens rundskriv av 20. januar 1989 (Del II nr. 1/1989). Beslag *skal* likevel sendes Kriminalpolitisen for registrering og destruksjon. Særskilt skjema utarbeidet av Kripas skal benyttes ved innsendelsen. Dersom forelegget ikke blir vedtatt, skal analyse foretas før saken sendes retten i medhold av straffeprosessloven § 268.

V. PÅTALEKOMPETANSEN

Påtalekompetansen ved overtredelse av *legemiddeloven § 31 annet ledd, jf. § 24 første ledd* er etter straffeprosessloven § 67 annet ledd annet punktum, jf. påtaleinstruksen § 22-2 annet ledd, delegert til *politimesteren*. Politimesteren kan, med samtykke fra førstestatsadvokaten, delegere denne kompetansen videre til *andre tjenestemenn med juridisk embetseksamen innen politiet*. Selv om kompetansen ikke er delegert videre, har

likevel alle politijurister (jf. straffeprosessloven § 55 nr. 3) kompetanse til å utferdige forelegg i en slik sak ettersom maksimumsstraffen er fengsel i seks måneder, jf. straffeprosessloven § 67 tredje ledd, jf. påtaleinstruksen § 20-3 annet ledd.

Påtalekompetansen ved overtredelse av straffeloven § 162 *første ledd* er også delegert. Straffeprosessloven § 67 tredje ledd er her ikke anvendelig på grunn av strafferammen.

Ved overtredelse av straffeloven § 162 *annet ledd* gjelder hovedregelen om påtalen i forbrytelsessaker. Kompetansen ligger følgelig hos *statsadvokaten*, jf. straffeprosessloven § 66.

Dersom det foreligger overtredelse av straffeloven § 162 *tredje ledd eller § 317 tredje eller fjerde ledd*, er *riksadvokaten* kompetent påtalemyndighet, jf. straffeprosessloven § 65 nr. 1. Maksimumsstraffen i disse tilfeller er fengsel i 21 år. Henvisningen til særdeles skjerpene omstendigheter i § 162 tredje ledd annet punktum og § 317 fjerde ledd regnes som en generell forhøyelse av strafferammen. Dette gjelder uavhengig av om det i den konkrete sak foreligger særdeles skjerpene omstendigheter.

Ved subsidiær tiltale etter straffeloven § 317 tredje ledd, jf. nedenfor, må dette spørsmål avgjøres av riksadvokaten selv om statsadvokaten er kompetent påtalemyndighet for den prinsipale tiltalepost.

VI. PRINSIPALE OG SUBSIDIÆRE TILTALEPOSTER

Dersom en sak bevismessig ligger slik an at siktede enten må ha overtrådt straffeloven § 162 eller § 317, bør det prinsipalt reises tiltale for forbrytelse mot § 162 subsidiært § 317. Retten kan ikke avsi dom for overtredelse av § 317 dersom det bare er tatt ut tiltale for § 162, fordi dette prosessuelt er to forskjellige forhold, jf. straffeprosessloven § 38.

Enkelte ganger kan situasjonen være at en eller flere personer som har medvirket til innførsel av narkotika, også skal motta stoffet etter at det har kommet til landet. Dersom det kan by på problemer å bevise at mottakeren har hatt befatning med innførselen, må det vurderes om man i stedet skal ta ut tiltale for erverv (eller forsøk på erverv dersom overdragelse ikke har skjedd). Et alternativ kan etter omstendighetene være tiltale prinsipalt for innførsel, subsidiært for erverv eller forsøk på erverv.

Tor-Aksel Busch

Morten Bjone
statsadvokat